

**Pr. conf. univ. dr. Dorin Gabriel Pandele,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați**

PREOTUL CONSTANTIN GALERIU, PAGINI DINTR-O BIOGRAFIE LUMINOASĂ

***Abstract:** Priest Constantin Galeriu is one of the emblematic personalities of the Romanian Orthodoxy of the 20th century. There are a number of files in the CNSAS archives that shed light on his dramatic events. His portrait, made through documents written by his own hand or the sources who wrote about him, is an authentic one. An exceptional theologian, according to his belief that had a tremendous influence on the destiny of an entire generation.*

***Keywords:** Galeriu Constantin, communism, witnesses, Security, CNSAS archives.*

Se împlinește în acest an (2018), la 23 noiembrie 2018, un veac de la nașterea teologului, profesorului și păstorului duhovnicesc Constantin Galeriu. Prezență luminoasă și harismatică pe frontispiciul Bisericii Ortodoxe Române, a lăsat în urmă o opera admirabilă, scrisă dar mai ales rostită de la amvon.

Data fiind importanța cu totul deosebită a acestei opere, de care s-au ocupat numeroși studenți, teologi sau doctoranzi, materialul acesta își propune să dezvăluie doar câteva pagini din numeroasele documente care sunt păstrate în arhiva CNSAS. Trăind într-un context social politic dificil, într-un climat opresiv și obtuz, așa cum era regimul comunist din România celei de a doua jumătăți a secolului XX, pr. Costachi Galeri, căci așa s-a numit inițial, deși a trebuit să suporte presiunea unui sistem ateu, totuși a reușit să ofere o perspectivă luminoasă semenilor săi printr-o teologie aplicată vremurilor sale, dar și prin pilda vieții sale, atât în familia sa, cât și în Institutul Teologic de grad Universitar din București unde a activat ca profesor.

Cercetarea arhivelor CNSAS pune mai multe probleme cercetătorilor. Pe de o parte, documentele păstrate aici, provenind din surse cu credibilitate diferită, pun la încercare spiritul critic necesar deslușirii adevărului, iar pe de altă parte, se pune în discuție rostul istoriei în asimilarea trecutului, oricât ar fi el de dramatic, pentru ca prezentul să devină cu adevărat un timp al înnoirii și al înțelegerii valorilor credinței creștine. Prin urmare, deși prezentat fragmentar, portretul părintelui Galeriu zugrăvit de oamenii regimului totalitar, ne oferă o perspectivă interesantă asupra personalității sale luminoase, unice, cu atât mai mult cu cât acest portret este creionat de personae din interiorul aparatului opresiv comunist.

Repere biografice

Date exacte privind viața pr. Galeriu le avem chiar din biografia sa scrisă în mai multe rânduri în perioadele când acesta a fost arestat și anchetat. Potrivit acestor documente olografe, pr. Costachi Galeriu s-a născut la 23 noiembrie 1918 în satul Răcățău, raionul și regiunea Bacău, potrivit împărțirii administrative a acelor vremuri. Părinții săi erau Nicolae și Elisabeta¹. A urmat din anul 1925 școala primară până în 1932 chiar în comuna natală, ulterior a studiat la Seminarul Teologic din Iași, după care a devenit student la Institutul Teologic de grad Universitar din București, între anii 1939-1943.

Într-o adresă cu nr. 720/16 dec. 1953 la solicitarea Ministerului Afacerilor Interne, Biroul Regional de Securitate comunica faptul că numitul Galeriu N. Constantin din 1931 a urmat seminarul din Iași până în 1939 iar în această perioadă venea în comună numai în perioada concediului de vară, unde avea ca anturaj fii și fiice de chiaburi², fiind caracterizat ca fiind un element silitor la învățătură³. Tatăl său, Nicolae, fost delegat PNL din satul său vreme de 6 luni, înainte de 23 august 1944, era considerat chiabur. Acesta a murit în luna mai 1953.

1. Arhiva CNSAS, R264613, f. 10.

2. Apartenența la clasa chiaburilor era considerată o adevărată acuzație din partea autorităților comuniste.

3. Arhiva CNSAS, I5230, f. 229.

Mama sa, Elisabeta Galeri, a fost și ea considerată adeptă a politicii de partid PNL, fără a se înscrie în vreun partid după 23 august 1944. Apartenența la oricare partid era privită cu suspiciune de către securitatea statului român al vremii și aceasta era foarte des un cap de acuzare foarte grav. În ceea ce-i privește pe părinții pr. Galeriu, există motive să nu dăm crezare acestui raport, întrucât cei doi nu au fost înscriși în vreun partid, nici înainte, nici după așa numita insurecție armată din august 1944. Pr. Galeriu a fost căsătorit cu Argentina, cu care a avut patru copii: Narcis, Rodion, Ciprian și Serafim.

Din anul 1943 este numit preot la parohia „Sf. Vasile” din Ploiești.

Pentru regimul comunist, orice activitate politică era privită ca și activitate dușmănoasă regimului, prin urmare, tânărul Constantin Galeriu a fost privit cu suspiciune încă din anul 1946 pentru faptul că a fost înscris în PNL Bejan din satul Poiana Burchii – Bacău, apoi membru în comitetul județean PNL Bejan – Tătărescu.

Pornind de la această apartenență politică pr. Galeriu a fost arestat la 15-16 august 1952 cu Ord. 490/Cabinet. A fost condamnat la 5 ani internare în CM, din care a executat doar un an și trei luni, fiind eliberat la 26 octombrie 1953 conform Ord. MAI nr. 341/00117388 din 22 octombrie 1953. A trecut prin mai multe colonii de muncă, inclusiv la Canalul Dunăre Marea Neagră. La eliberare i s-a propus colaborarea cu organele de Securitate ale statului în scopul demascării *elementelor dușmănoase ce se ascund sub nasca religiei*⁴. Dacă la început a acceptat propunerea făcută în scopul sus amintit, totuși nu a dat informații valoroase, fiind abandonat, spre surprinderea ofițerilor care nu înțelegeau atitudinea sa, *dictată de muștrările de conștiință*, așa cum apare scris în rapoartele ofițerilor.

Vina pe care i-au imputat-o era aceea de a fi activat în partidul Național Liberal Bejan, organizația comunală. Acest fapt este consemnat și într-un Proces Verbal de Interogatoriu din data de 31 august 1952, la întrebările puse de slt. Ion Stanciu, iar pr. Galeriu recunoaște că a făcut parte din organizația PNL din Poiana Burchii / Prahova, luând parte ca delegat la alegerile din anul 1946. În această calitate a

4. Arhiva CNSAS, R 264613, f. 3.

fost în legătură cu fruntașii acestui partid: Victor Nicolau, Victor Iiescu, Nicolae Andreescu, Alexandru Scărlătescu și alții⁵.

În anul 1949 a fost arestat și condamnat la trei luni de închisoare pentru înlesnirea „infractorului” Victor Iiescu, fost conducător PNL Prahova, aflat în situația de a fi fugar⁶. În realitate, pr. Galeriu îl ascunsese pentru o vreme pe V. Iiescu de furia securității în București, în casa socrilor săi, de unde mai târziu cel urmărit a fost arestat pentru activitatea sa politică.

O altă „culpă” i s-a atribuit pr. Galeriu, aceea de a fi fost „conducător” al Oastei Domnului din orașul Ploiești. Această informație trebuie luată cu precauție. Pr. Galeriu prezida deseori adunările Oastei Domnului din biserica parohială, cu mai mult entuziasm pastoral decât ceilalți preoți ai parohiei unde slujea, dar acest lucru făcea parte din obligațiile sale de păstor duhovnicesc al turmei sale din Ploiești, el nefiind conducător al acestei asociații.

Biroul M.A.I. al Regiunii Ploiești prin adresa nr. 341/304.292/25 noiembrie 1961 făcea o caracterizare pr. Galeriu în care afirma, din perspectiva unui ofițer de Securitate, că acesta a fost „conducător al Oastei Domnului”, în favoarea căreia a desfășurat o *intensă activitate mistică dușmănoasă, că are relații cu elemente fanatice din toate regiunile țării. În prezent nu mai desfășoară activitate dușmănoasă pe linia Oastei Domnului, însă este un fanatic religios și este foarte adesea vizitat de călugări și foști călugări*⁷.

În relațiile sale cu Oastea Domnului, pr. Galeriu era văzut ca un adevărat lider, chiar dacă în realitate el nu împărtășea idealurile acestei organizații, ci o sprijinea din perspectiva preotului duhovnic al parohiei în care aveau loc întâlnirile duminicale ale acestei mișcări. Pentru a-l „convince pe pr. Constantin Galeriu să furnizeze informațiile solicitate de ofițerii care se ocupau de cazul său aceștia nu s-au dat în lături de la a-l compromite sau de a-l amenința.

De pildă, Inspectoratul Județean de Securitate Prahova întocmește un referat asupra pr. Galeriu Constantin prin care se urmăreau două

5. Arhiva CNSAS, I5230, f. 202.

6. Arhiva CNSAS, I5230, f. 219.

7. Arhiva CNSAS, I5230, f. 219.

aspecte principale: pe de o parte, influențarea „pozitivă”, iar pe de altă parte, dacă această „influențare pozitivă nu reușea”⁸, atunci era activată cea de a doua variantă de plan, anume cea a compromiterii publice și izolării de către credincioși a obiectivului vizat. În acest referat, disponibilitatea specială a pr. Galeriu pentru programul Oastei Domnului au fost considerate drept o culpă religioasă, dat fiind că Oastea Domnului fusese interzisă pentru activitate dușmănoasă regimului socialist. Încercând să se justifice în fața col. Toma Toanță, șeful Serviciului I și a cpt. Vasile Tănăsescu, pr. Galeriu afirmă că a găsit o adunare a Oastei Domnului deja existentă și a încercat să îi determine să rămână cât mai atașați de biserică pentru a evita ca unii dintre aceștia să adere la secte. Textul din finalul referatului este clar:

„Măsura contactării (oficiale n.n.) în scopul influențării pozitive este prevăzută ca fiind una din sarcinile dosarului de urmărire informativă și considerăm că există perspectiva unei reușite, deoarece obiectivul are unele aspecte care l-ar compromite față de cult și societate și știe că organele noastre au cunoștință de aceste lucruri⁹. În procesul realizării acestei măsuri operative, vom merge eventual, pe varianta a doua din dosar, aceea de a-l compromite și izola de credincioși”.

Cu ocazia unor incendii produse la mănăstirile Peștera Ialomicioarei și Sinaia, pr. Galeriu a colectat haine și alte bunuri pentru a ajuta aceste comunități aflate în suferință. MAI Regiunea Ploiești trimite o adresă către MAI Câmpina prin care solicita informații despre ajutoarele acordate, despre beneficiarii acestora, despre pr. Galeriu etc. Pr. Galeriu era suspectat că ajută pe călugării rămași în mănăstiri, dar și pe cei care fuseseră alungați în 1949 prin decretul de desființare a celor mai multe din mănăstirile din România¹⁰. În realitate, pr. Galeriu păstra legături strânse cu mulți dintre călugări, primea vizitele acestora, mergea des în pelerinaj la diverse mănăstiri din țară și ajutase deseori pe monahi, atunci când erau în nevoi. De pildă, ierom. Paulin Lecca îi trimite o scrisoare pr. Galeriu la data de 21 noiembrie 1956 din Mănăstirea Frăsinei – Vâlcea, scrisoare interceptată și transcrisă la mașina

8. Arhiva CNSAS, I5230, f. 218.

9. Aspectele la care face referire sunt legate de acuzații de presupusă imoralitate și activitate politică în cadrul PNL Bejan.

10. Arhiva CNSAS, I5230, f. 221.

de scris, apoi atașată dosarului de urmărire informativă. Informatorii aveau așadar o serie de informații reale despre ajutorarea monahilor de către pr. Galeriu, precum și despre corespondența pe care o purtau aceștia. În respectiva scrisoare, pr. Paulin vorbește despre o anumită Trilogie aflată în lucru, dar și despre o carte semnată de un anume Sester, pe care ar dori să o citească. Preocuparea pentru cultură, mai ales pentru cea teologică era o necesitate care-i apropia pe cei doi preoți.

În data de 6 iunie 1957 se înaintează propunerea de deschidere a dosarului de urmărire informativă din partea Regionalei Ploiești privind-l pe pr. Constantin Galeriu, adoptată la 8 august a aceluiași an. Această acțiune are ca motivație, justificată din punctul de vedere a statului comunist, apartenența la Partidul Național Liberal, activitatea pastorală intensă în cadrul asociației Oastea Domnului, precum și ascunderea lui Victor Nicolau de furia autorităților la socrii săi din București.

Faptul că la unele slujbe erau prezente până la 1.000 de persoane era unul periculos care nu putea fi trecut cu vederea¹¹. În concluzie, șeful Biroului considera că obiectivul Galeriu „desfășoară activitate dușmănoasă regimului pe linia cultului ortodox, prin încurajarea asociației interzise Oastea Domnului, agitație cu caracter dușmănos. Scopul deschiderii dosarului este acela de a se stabili „activitatea contrarevoluționară desfășurată sub masca fostei asociații Oastea Domnului, formele de activitate, legăturile și caracterul lor¹² etc.“

La 27 iulie 1959 sursa „Marin Slavu“ trimitea cpt. I. Cristea o notă informativă prin care aducea o serie de detalii privind persoana pr. Galeriu. Astfel, despre trecutul acestuia se spune în respectiva notă că a ucenicit pe lângă pr. Toma Chiricuță de la biserica Zlătari București, și pr. I. Gafton, mai târziu episcop de Rm. Vâlcea. În 1945 pr. Galeriu s-a înscris în Uniunea Preoților Democrați condus de un fost ministru al Cultelor, pr. C. Burducea, dar

„în loc să-și însușească programul progresist al acestei mișcări, s-a străduit s-o antreneze pe calea unei propagande religioase între muncitori. În acest scop el a scris broșura «Misiunea noastră», care se anexează

11. Arhiva CNSAS, I5230, f. 2

12. Arhiva CNSAS, I5230, f. 3.

și în care susține dragostea între clasele sociale sau ideea că preotul trebuie să împace doctrinele de partid și să le subtilizeze(?) în spiritul evangheliei, ceea ce înseamnă politica lui Hristos... Biserica trebuie să încreștineze Partidul... să tempereze excesul și pofta de violență...preotul este factor de legătură între clase, între intelectuali, țărani, și muncitori... (pag. 11-12) iar intelectualii adevărați nu se mai lasă înșelați de eroarea materialistă... (pag. 13)¹³.

Sursa anexează broșura cu pricina și nu uită să citeze din ea, făcând o adevărată analiză a celor scrise de autor și care contrastau flagrant cu direcția propagandei de partid și de stat. Aceeași sursă amintește faptul că pr. Galeriu a fost înscris la Magisteriu în toamna anului 1957, frecventând des pe rectorul Institutului, pr. prof. Ioan Coman și pe pr. Teodorescu Gh, luând aproape de sine pe tânărul teolog Constantin Vizitiu, „la mai toate conferințele administrative unde vorbește numai de pe poziții mistic-obscurantiste”¹⁴. Chiar de către preoții și teologii din apropierea sa era perceput ca fiind unul dedicat slujirii sale preoțești și din această cauză era permanent însuflețit de cuvintele sfintelor evanghelii la care făcea referiri deseori.

**Crezul pr. Galeriu:
„Centrul vieții mele este Hristos”**

Evident crezul pr. Galeriu transpare luminos din documentele emise de informatorii și ofițerii de Securitate, dar mai ales din propriul său scris. De mai multe ori a fost nevoit să scrie o serie de documente pentru a-și justifica atitudinea și convingerile sale, mai ales dacă acestea erau privite cu suspiciune. Cât de greu îi va fi fost să trăiască și să slujească într-o lume abrutizată și plină de suspiciune. Acest crez al său poate fi constatat la o simplă lectură a declarațiilor sale date în momente dramatice, atunci când nu era vreme pentru niciun fel de subtilități omiletice.

Unul dintre mai tinerii săi colaboratori, teolog magistrand, C.V., scria despre mentorul său la data de 26 ianuarie 1961 în fața lt. col. Drăghici Eugen la Ploiești, astfel:

13. Arhiva CNSAS, I 5230, f. 156.

14. Arhiva CNSAS, I 5230, f. 157.

„Acest om nu trăiește decât în lumea himerelor religioase, este un credincios convins și profund în același timp. Am încercat să îl întreb cum de a ajuns să să creadă așa de puternic pentru că mi se părea ciudat să-ți cauți un ideal de viață între mormanele de ruine și iluzii ale religiei. Îmi amintesc că mi-a spus că acest sentiment nu are pentru el un început sigur. Știe doar că ceea ce crede, există în Adevăr și că despre această certitudine nu-l poate nimeni contrazice. Rețin chiar că mi-a spus: centrul existenței lui este Hristos. Acesta este modelul pe care și l-a ales. Ne-a vorbit despre profunzimea convingerilor lui, și mie în special, nu-mi venea să cred că acest om poate crede atât de puternic în legende biblice. În lumea lor («a legendelor biblice») acest om trăiește clipă de clipă și orice acțiune a lui, orice faptă, orice gând nu este valorificat decât în raport cu aceste dogme despre viața viitoare și despre Hristos”¹⁵.

Despre biserică vorbea ca fiind „casa tatălui meu ceresc”¹⁶.

Aceleași convingeri luminoase sunt evidente și din propriile scrieri date în momente de mare încercare ale vieții sale. Pr. Galeriu scria astfel în 16 iunie 1954:

„Credincioșii sunt singura avere de care vom da seama noi, preoții, în fața lui Dumnezeu. Un om e un suflet, un suflet nemuritor, pentru care ai o răspundere veșnică. Eu nu pot rezista la gândul că-mi ucid sufletul.

Decât să mă doboare chinurile propriei conștiințe, păcatele mele, prefer să pun viața mea în mâinile dvs. Să faceți ceea ce vreți cu ea, iar sufletul să-l păstrez curat pentru Dumnezeu, pentru oameni, pentru dumneavoastră. Niciun fiu al clasei muncitoare, nimeni pe lume, nu se poate plânge că i-am făcut vreodată, cu intenție vreun rău, nici cu cuvântul măcar. Am avut totdeauna o iubire egală pentru toți. Nu pot iubi pe unii și osândi pe alții. Nimic nu este mai de preț pe lume ca o inimă curată, încât Iisus a zis: Fericiți cei curați cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu... Se poate ca dvs. să nu mă credeți, să mă socotiți un fariseu; sunteți îndreptățit. S-au ascuns mulți oameni primejdioși sub haina aceasta. Cum să vă conving? V-am dat să citiți în sufletul meu. Restul vieții mele vă va convinge mai mult.

V-am scris aceste rânduri ca să cunoașteți taina ce o port în mine și ca să credeți că toată neliniștea mea și ezitățile mele își au explicația

15. Arhiva CNSAS, I 5230, f. 106.

16. Arhiva CNSAS, I 5230, f. 108.

în această concepție de viață... Dacă veți vrea să-mi dați liniște sufletului, voi primi-o ca pe un bine. Din partea dvs., dacă veți decide, că sunt nevrednic de libertate și viață, voi socoti că mai am de ispășit pentru dobândirea mântuirii mele, a vieții. Iar pentru dvs., vă asigur că vă voi păstra o mână neschimbată. Eu vă justific orice măsură. Dvs., aplicați legile morale proletare, eu sunt creștin și preot, trebuie să am față de dvs. o atitudine de creștin¹⁷.

Această adevărată mărturisire de credință este cu atât mai credibilă cu cât ea concordă cu cele pe care le mărturisesc și sursele informative colaterale. Pe de altă parte, acest crez este rostit sub presiunea forțelor de Securitate care așteptau din partea pr. Galeriu o serie de informații sensibile, urmare a eliberării sale înainte de termenul de expirare a pedepsei de 60 de luni internare în Colonii de Muncă, în octombrie 1953.

Concluzii

Consultând dosarele din arhivele CNSAS, imaginea unui teolog excepțional – pr. Constantin Galeriu se conturează cu o claritate uimitoare. Această imagine este autentică, întrucât cuprinde documente olgrafe, declarații date în situații dramatice, informații din surse diferite, care toate, converg. În alte împrejurări, pr. Galeriu a fost silit să penduleze între mai multe opțiuni, sub povara amenințărilor și a torturii suportate din partea aparatului opresiv, iar acest lucru este important să fie cunoscut în perspectiva adevărului pentru o autentică zugrăvire a personalității sale.

În ansamblu, biografia părintelui Galeriu, scrisă la un secol de la nașterea sa, reprezintă o frumoasă pildă de viațuire creștină asumată în vremuri foarte grave, o pagină doar din cartea vieții sale, dar o pagină luminoasă, așa cum se poate vedea ea prin prisma dosarelor existente astăzi în arhivele CNSAS.

17. Arhiva CNSAS, I f. 14.